

## **YDÖ411-Dini Rehberlik ve Danışmanlık**

**Doç. Dr. Remziye EGE**

### **9. HAFTA**

#### **Konu: Dinî Rehberlik ve Danışmanlıkta Yararlanılabilecek Yaklaşımlar**

Bu derste, dinî rehberlik ve danışmanlıkta merkeze alınabileceği düşünülen Hürmanist, Davranışçı, Bilişsel, Bütüncül ve Varoluşçu yaklaşımlar üzerinde durulacaktır.

Bu ders tamamlandığında öğrencilerin, psikolojik danışmanlık ve rehberlik sürecinde kabul gören belli başlı yaklaşımların, dinî rehberlik ve danışmanlık hizmetinde nasıl işe koşulması gerektiği konusunda analizler yapması, Hürmanistik yaklaşımı kullanan bir dinî rehberlik ve danışmanlık görevlisinin insanın özündeki iyi tarafa odaklanması gerektiğini bilmesi, dinî rehberlik ve danışmanlık hizmetinde davranışçı yaklaşım ve bilişsel yaklaşımın birbirlerinden ayrıldıkları noktaları tespit etmesi, bilişsel yaklaşımın rehberlik ve danışmanlık sürecinde bireyin önceki davranışsal kazanımlarını inceleyerek yöntemini belirleyen bir yaklaşım olarak dinî rehberlik ve danışmanlık çerçevesindeki yerini tartışması, bütüncül yaklaşımı, bireyin yaşamını olay bütünlüğü içerisinde anlamlandırma temelli bir yaklaşım olması yönüyle dinî rehberlik ve danışmanlık açısından açıklaması ve varoluşçu yaklaşımın insanı özgür kılan ve hayatın anlamını bireyin kendisinde arayan bir yaklaşım olması yönüyle dinî rehberlik ve danışmanlık ile ilişkilendirmesi beklenmektedir.

Bu ders sürecinde bir takım sorular çerçevesinde tartışmalar gerçekleştirilmesi dersin kazanımlarının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu sorular şu şekilde sıralanabilmektedir; Var olan rehberlik ve danışmanlık yaklaşımları dinî rehberlik ve danışmanlık sürecinde ne kadar etkili olabilmektedir? Dinî rehberlik ve danışmanlık görevini yapacak olan kişi bu yaklaşımlardan birisini tercih etmeli midir? Edecek ise neye göre tercih etmelidir? Bireyin dinî boyutu açısından değerlendirildiğinde bu yaklaşımların yanında farklı yaklaşımlar ortaya koyulabilir mi?

“İnsancıl kuramlar sağlıklı gelişim ve ilerleme yönünde doğuştan getirdiğimiz potansiyeller üzerine odaklanmışlardır. İnsancıl yaklaşıma göre patolojinin nedeni, sağlıklı potansiyelimizin patojenik çevre koşulları tarafından engellenmesidir. İnsancıl/Varoluşçu yaklaşımlara göre böyle bir engellenme durumunda ortaya çıkan rahatsızlıklardaki temel

belirti kişinin kim olduğu ve gerçekten ne istediği konusundaki farkındalığının azalması ve kendine özgü anlamlı bir yaşam sürememesidir” (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2017).

“Davranışçı ve bilişsel kuramlar, kişiliği öğrenme perspektifi ile açıklayan kuramlardır. Bu kuramlardan bazıları ise öğrenilmiş bir davranış olarak kişiliğin anlaşılmasında hem davranışçı hem de bilişsel öğelere yer vermektedir. Kişiliği ve insan davranışlarını öğrenme psikolojisi ilkelerince açıklayan psikologlara göre kişilik, bireyin öğrenme tarihçesini yansıtan davranış alışkanlıklarından başka bir şey değildir. Diğer bir deyişle insan davranışlarının nedeni kişinin öğrenme tarihçesinde yatar. Öğrenme yaklaşımına göre kişiliğin, diğer davranış konularından herhangi bir farkı yoktur ve kişilik de bir davranış örüntüsü olduğu için öğrenme kavramlarıyla açıklanması mümkündür” (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2017).

“Davranışçı psikolojik danışma bugün, insan davranışlarının sadece çevresel etmenlerin değil, içsel psikolojik etmenlerin, bilinç ve duygusal etmenlerin sonucu olduğu yaklaşımlarını üretmektedir. Onlar için bilinç ve duygular etkileşimli bir bütün oluştururlar, birbirlerini etkilerler. Yeni davranışçı kuramlar, insanı hem çevre içinde üretici, hem de çevrenin ürünü olarak algırlar. İnsanı, özgürlük sınırlarını genişleten bir ortam içinde algılamak isterler. İnsanın özgürlük sınırlarını genişletmek isteğini dile getirirler. Dollard ve Miller gibi iki davranışçı kuramcı, Freud’ün kullandığı kavramların içeriklerini yadsımamışlar, ancak o kavramların öğrenme yoluyla elde edilebildiği düşüncesini geliştirmişlerdir. Dahası bir davranışçı olan Hull kuramını Freud kuramıyla ilişkilendiren görüşler ileri sürmüşlerdir” (Topses, 2012, s.68)

“20. yüzyılın başlarında, çoğunluğunun sosyal psikologların oluşturduğu Gestalt kuramı, bütünlük yaklaşımıyla hem ilk dönemlerin yapısalcı (strüktüalist) hem de davranışçı kuramlarına tepki olarak doğmuştur. Moreno’un alan kuramı, bütüncül yaklaşımı, Gestalt’ın çıkış noktalarından birini oluşturmuştur. Önce psikoanalitik kuramın daha sonra da varoluşçu psikolojinin kimi kavramlarını kendine kazandırarak, yaşantısal psikolojik danışma kuramları arasındaki yerini almıştır. Psikolojik danışma alanında F.Perls’in öncülük ettiği bu kuram “burada ve şimdi”, “içsel referans çevresi” “anı yaşamak”, “yaşantıya dayalı mantıksallık”, “mantıksallıkla sezgiselliğin bütünleştirilmesi”. “iç görü” ve “farkındalık” gibi kavramları, danışma psikolojisine yerleştirmiştir” (Topses, 2012, s.72).

“Varoluşçuluk Dasein, yani “orada olan” ( Da+olmak, sein+var ya da orada olan) kavramını felsefesinin başına koyar. Orada olmak doğrudan bir varoluştur. İnsan ve içinde bulunulan dünya bir bütündür. Özne ve nesne bütündür. Bu yüzden, insan davranışlarını açıklamanın yerine, içinde bulunulan anda, o “anın” içinde yaşalanları anlamak, varoluşçu psikolojik danışmanın temel dayanak ilkesi olmuştur. Bu ilke de, “otantik” kavramıyla simgeleştirilmiştir. Geçmiş, şimdi ve geleceğe birbirinden ayırmak olanaksızdır. Ancak yaşanılan an, “şimdiki” zamandır. Şu anda yaşadıklarımızdır. Şu anda yaşadıklarımız ise bize kendi farkındalığımızı, duygularımızın farkındalığı üretir” (Topses, 2012, s.73).

### **Kaynaklar:**

- Altaş, Nurullah, “Dini Danışmanlığın Teorik Temelleri,” *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2000), ss.327-350.
- Belcher, John R., “Religious Education and Pastoral Counseling: The Classical Pentecostal Experience,” *Pastoral Psychology* 53/2 (2004), ss.97-106.
- Ege, Remziye, *Dinî Rehberlik*, (İstanbul: Şule Yayınları:2015)
- Eisenberg, Sheldon, Daniel J. Delaney, *Danışma Süreçleri*, çev. Nihal Ören, Mehmet Takkaç (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993).
- Goleman, Daniel, *Sosyal Zekâ*, çev. Osman Çetin Deniztekin, (İstanbul: Varlık Yayınları, 2007).
- Goleman, Daniel, *Duygusal Zekâ*, çev. Banu Seçkin Yüksel, red. Osman Çetin Deniztekin, (İstanbul: Varlık Yayınları, 1999).
- Horn, Sam, Tongue Fu Sözlü Dövüş Sanatı, çev. Zülfü Dicleli, (İstanbul: Boyner Holding Yayınları, 1997).
- Kuzgun, Yıldız, *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (Ankara: ÖSYM Yayınları, 1995).
- Lartey, Emmanuel Y., “African Perspectives on Pastoral Theology: A Contribution to the Quest for More Encompassing Models of Pastoral Care,” *Contact: The Interdisciplinary Journal of Pastoral Care* 112 (1993), ss.3-12.
- McLaren, Karla, *Duyguların Dili, Duygularınız Size Ne Söylemeye Çalışıyor?*, çev. Zeynep Yalçinkaya (İstanbul: Butik Yayıncılık, 2011).
- Ok, Üzeyir, “Dinî Danışmanlık: Tanımı ve Tarihi,” *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, ed. Nurullah Altaş, Mustafa Köylü (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012).
- Özoğlu, Süleyman Çetin, *Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 2007).
- Rogers, Carl R., *Kişi Olmaya Dair*, çev. Aysun Babacan, (İstanbul: Okuyan, 2013).

- Sambur, Bilal, *Bireyselleşme Yolu Jung'un Psikoloji Teorisi* (Ankara: Elis Yayınları, 2005).
- Topses, Gürsen, Davranışçı ve Varoluşçu–Hümanistik Psikolojik Danışma Kuramlarının Ayırteci Ve Örtüşen Nitelikleri, *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education 1 (3)*, 2012, s.67-75.
- Yazgan İnanç, B. & Yerlikaya, E.E., *Kişilik Kuramları* (Ankara: PegemA Yayınları, 2017)
- Yeşilyaprak, Binnur, *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (Ankara: Nobel Dağıtım, 2001).